

/druk RG. 0006. 92. 2025/

Projekt

z dnia 12 czerwca 2025 r.

Zatwierdzony przez

WÓJT
mgr inż. Janusz Opyd

**UCHWAŁA NR XX/00/2025
RADY GMINY SZCZAWA**

z dnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej
i Ochrony Osób Doznających Przemocy na lata 2025-2026.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r., poz. 1673), oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1249 ze zm.) **Rada Gminy Szczawa** uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025-2026 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Szczawa.

§ 3. 1. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

2. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Szczawa

Andrzej Kaliciński

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2025 – 2026

2025

Spis treści

I.	Wstęp.....	3
II.	Słownik.....	5
III.	Podstawowe przepisy prawa:	6
IV.	Teoretyczny rys podstaw przemocy domowej.....	7
V.	Krótką charakterystyka Gminy Szczawy	9
VI.	Zjawisko przemocy w Gminie Szczawa	10
VII.	Założenia Programowe.....	16
VIII.	Zadania służb i instytucji w systemie przeciwdziałania przemocy domowej.....	17
IX.	Adresaci Programu.....	22
X.	Cele Programu.....	23
XI.	Obszary działań, kierunki i zadania Programu.....	24
XII.	Realizatorzy i Partnerzy Programu	27
XIII.	Spodziewane Rezultaty	28
XIV.	Finansowanie programu	29
XV.	Podsumowanie	30

I. Wstęp

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030 stanowi realizację art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jednolity: Dz.U. 2021 poz. 1249 z późn. zm.). Zgodnie z zapisami ustawy, do zadań własnych gminy należy tworzenie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności poprzez:

- 1) opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w tym zakresie, zwłaszcza poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą,
- 3) zapewnianie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Gmina Szczawa jest jednostką samorządu terytorialnego, która powstała w styczniu 2025 roku, wyodrębniając się z Gminy Kamienica. Z tego względu Program nie tylko zakłada wdrożenie systemowych działań przeciwdziałających przemocy domowej, ale również obejmuje przeprowadzenie szczegółowej diagnozy lokalnej sytuacji – w oparciu o dane z lat wcześniejszych, pozyskane głównie z GOPS Kamienica oraz Komendy Powiatowej Policji.

W pierwszym okresie realizacji Programu kluczowe będzie zebranie rzetelnych danych, identyfikacja lokalnych potrzeb, ocena dostępnych zasobów oraz rozpoznanie ewentualnych luk systemowych. Na tej podstawie planowane będą konkretne działania ukierunkowane zarówno na wsparcie osób doświadczających przemocy, jak i na pracę z osobami stosującymi przemoc oraz rozwój kompetencji służb społecznych.

Istotnym elementem Programu będą działania edukacyjne i informacyjne, które mają na celu zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie rozpoznawania przemocy domowej, znajomości dostępnych form pomocy oraz promowania postaw sprzyjających jej zapobieganiu i przeciwdziałaniu.

Program został opracowany na podstawie diagnozy zjawiska przemocy domowej w oparciu o dane z lat 2022–2024, dotyczące obszaru dzisiejszej Gminy Szczawa. Choć liczba zarejestrowanych procedur „Niebieska Karta” jest niewielka, należy uwzględnić, że dane te obejmują czas, kiedy Szczawa była jeszcze częścią Gminy Kamienica – a więc obraz może być niepełny i nie oddawać rzeczywistej skali zjawiska.

Plan działań w ramach Programu realizowany będzie przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej – w tym GOPS Szczawa, policję, placówki oświatowe, ochronę zdrowia, sąd, kuratorów oraz organizacje społeczne. Program ma na celu usprawnienie współpracy międzyinstytucjonalnej, ograniczenie przemocy domowej i zjawisk towarzyszących, a w dłuższej perspektywie – poprawę funkcjonowania rodzin i wzmocnienie ich potencjału opiekuńczo-wychowawczego.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025–2026 przyjęto na relatywnie krótki, dwuletni okres z uwagi na uwarunkowania organizacyjne i merytoryczne towarzyszące powstaniu nowej jednostki samorządu terytorialnego. Gmina została powołana do życia w 2025 roku, co oznacza, że

pierwsze miesiące jej funkcjonowania zostały przeznaczone na tworzenie struktur instytucjonalnych, porządkowanie kwestii formalnych oraz identyfikację najpilniejszych potrzeb lokalnej społeczności. W tym kontekście przygotowanie Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej było działaniem koniecznym, lecz realizowanym w warunkach ograniczonego dostępu do danych lokalnych – w tym braku pogłębionej diagnozy zjawiska przemocy, narzędzi badawczych czy analiz opartych na ankietach i wskaźnikach społecznych.

Celem programu w obecnym kształcie jest zatem przede wszystkim rozpoczęcie systemowych działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, określenie minimum niezbędnych procedur i mechanizmów interwencyjnych, a także zaplanowanie działań diagnostycznych, edukacyjnych i prewencyjnych, które pozwolą na rzetelne rozpoznanie lokalnej skali i charakterystyki problemu. Przyjęcie programu na okres obejmujący lata 2025–2026 daje możliwość przeprowadzenia w I i II kwartale 2026 roku kompleksowej analizy sytuacji społecznej w gminie – w tym badań ankietowych, konsultacji z interesariuszami oraz oceny skuteczności podjętych działań – co z kolei pozwoli na opracowanie kolejnego, już bardziej zaawansowanego i wieloletniego programu, adekwatnie odpowiadającego na potrzeby mieszkańców.

Przedstawiony dokument należy zatem traktować jako pierwszy, pilotażowy etap budowania lokalnej polityki w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej – etap niezbędny do dalszego, profesjonalnego i długofalowego planowania działań w tym obszarze.

II. Słownik

Ilekoć w niniejszym dokumencie jest mowa o:

1. *Przemocy domowej* - należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:
 - a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
 - b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
 - c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
 - d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
 - e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;
2. *Osobie doznającej przemocy domowej* - należy przez to rozumieć:
 - a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
 - c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
 - d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
 - h) małoletniego- wobec których jest stosowana przemoc domowa;
3. *Osobie stosującej przemoc domową* - należy przez to rozumieć pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa w pkt 2;
4. *Świadku przemocy domowej* - należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.
5. *Programie* – należy przez to rozumieć Gminny Program Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025-2030

III. Podstawowe przepisy prawa:

Program będzie realizowany w oparciu o następujące dokumenty:

1. ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 t.j.),
2. ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383 t.j.),
3. ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46 t.j.),
4. ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2024 r. poz. 706 t.j.),
5. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061 t.j.),
6. ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 t.j.),
7. ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 t.j.),
8. ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 t.j.),
9. ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 t.j.),
10. ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r. poz. 750 t.j.),
11. ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 t.j.),
12. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Szczawa na rok 2025,
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13-września 2023r w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta (Dz.U. 2023.1870)
14. Niewymienione akty prawne, a mające wpływ na realizację Programu.

IV. Teoretyczny rys podstaw przemocy domowej

Na temat przemocy domowej oraz stosowanego naprzemiennie określenia „*przemoc w rodzinie*” powstało wiele opracowań oraz dokumentów. Nie sposób nie przytoczyć na początku ustawowej definicji przemocy, zgodnie z którą jest nią *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej*.

Ustawowe definicje zostały rozwinięte przez specjalistów zajmujących się tą tematyką zawodowo. I tak np. Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom podaje następujące kryteria przemocy domowej:

1. Intencjonalność – działania osoby stosującej przemoc domową nie są przypadkowe. Intencjonalność nie musi oznaczać celowego oznaczania celowego krzywdzenia bliskich i zadawania im bólu. Osoba stosująca przemoc dąży do uzyskania pełnej kontroli i władzy nad osobą doznającą przemocy, do jej bezwzględnego posłuszeństwa. Jest przekonana, że wie co jest dobre dla pozostałych członków rodziny, a w związku z tym posiada wyłączne prawo podejmować decyzje, ustalać zasady życia w rodzinie – pozostali muszą się podporządkować.
2. Dysproporcja siły – nie chodzi tu jedynie o różnicę sił fizycznych, ale także przewagę związaną z pozycją społeczną, odpornością psychiczną, statusem materialnym itp. W związku opartym na przemocy jeden z partnerów czuje się silniejszy, a drugi – słabszy. W wyniku kolejnych aktów przemocy różnica sił coraz bardziej się pogłębia, osoba doznająca przemocy staje się coraz bardziej bezradna, a osoba stosująca przemoc – coraz bardziej silna i bezkarna.
3. Naruszanie godności i praw – osoba stosująca przemoc domową narusza godność osoby doznającej przemocy, poniża ją, ośmiesza, pozbawia wszelkich praw (np. do kontaktów z rodziną, godziwych warunków życia, itp.)
4. Powodowanie cierpienia i szkód – osoby doznające przemocy doznają zarówno szkód fizycznych jak i psychicznych. W wyniku wieloletniej przemocy domowej mogą dojść do przekonania, że zasługują na takie traktowanie.

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” wymienia następujące rodzaje przemocy: przemoc psychiczną, przemoc fizyczną, przemoc seksualną, przemoc ekonomiczną, zaniedbanie.

Przemoc ma swoje cykle, do których należą min. faza narastającego napięcia, faza ostrej przemocy, faza miesiąca miodowego. Istotą przemocy jest również wiele zjawisk i mechanizmów spośród których można wymienić np. zjawisko „prania mózgu” (polegające na nieustannym wywieraniu wpływu na poglądy, postawy i przekonania drugiej osoby), zespół stresu pourazowego, wyuczoną bezradność, proces wiktymizacji (tzn. brak wiary w zeznania osób doznających przemocy), przymusowa kontrola, mechanizm DARVO (przerzucanie odpowiedzialności za przemoc na osobę doznającą przemocy).

Przemoc domowa niesie za sobą poważne i długofalowe konsekwencje zarówno dla osób

jej doznających, jak i osób stosujących przemoc oraz całego społeczeństwa. U osób doznających prowadzi do zaburzeń psychicznych (depresja, lęk, PTSD), problemów zdrowotnych, utraty poczucia bezpieczeństwa, a w przypadku dzieci – zaburzeń rozwojowych i trudności w budowaniu relacji w dorosłości. Może też skutkować izolacją społeczną i uzależnieniami.

Dla osób stosujących przemoc brak reakcji otoczenia i systemu może utwierdzać ich w przekonaniu o bezkarności, co sprzyja eskalacji przemocy. W skali społecznej przemoc domowa generuje ogromne koszty – zdrowotne, społeczne i ekonomiczne – oraz osłabia fundamenty lokalnych wspólnot.

Świadkowie przemocy domowej, zwłaszcza dzieci, doświadczają konsekwencji emocjonalnych i psychicznych, nawet jeśli sami nie są bezpośrednimi ofiarami. Życie w atmosferze ciągłego napięcia, strachu i zagrożenia może prowadzić do stanów lękowych, zaburzeń koncentracji, problemów w nauce, agresji lub przeciwnie – wycofania. Długotrwałe obserwowanie przemocy zaburza rozwój emocjonalny i może wpływać na powielanie szkodliwych wzorców w dorosłym życiu, zarówno w roli ofiary, jak i sprawcy.

Świadomość społeczna na temat przemocy domowej stopniowo rośnie, jednak nadal istnieją braki w wiedzy, a także silne stereotypy i uprzedzenia. Część społeczeństwa nadal postrzega przemoc jako „sprawę prywatną” rodziny, co prowadzi do bierności świadków i opóźnia reakcję instytucji. W wielu środowiskach przemoc psychiczna, ekonomiczna czy seksualna nie jest rozpoznawana jako forma przemocy, mimo że jest nią w świetle prawa. Kampanie społeczne, edukacja i zmiany legislacyjne (np. obowiązek natychmiastowego odizolowania sprawcy od ofiary) przyczyniają się do poprawy sytuacji, ale nadal konieczne jest systematyczne wzmacnianie świadomości, szczególnie w małych społecznościach i wśród osób starszych.

V. Krótka charakterystyka Gminy Szczawy

Szczawa jest miejscowością położoną wśród gór i lasów *Gorców* oraz *Beskidu Wyspowego*, u ujścia potoków: *Głębieńiec*, *Mogielica* i *Szczawa* do rzeki *Kamienicy*. Miejscowość leży u podnóża *Kiczory*, *Wielkiego Wierchu* oraz *Hali* (szczytu górskiego w *Beskidzie Wyspowym* w masywie *Mogielicy*). Ludność Szczawy, poprzez swoje obyczaje oraz gwarę, jest przez etnografów uważana za *Górali Sądeckich* z grupy *Górali Białych*.

Nazwa Szczawa powstała od występujących w okolicy źródeł wody mineralnej. To właśnie te różne rodzaje występującej w okolicy, wysoko nasyconej wody, spowodowały pomysł utworzenia w tych rejonach uzdrowiska. Pierwsze kroki poczyniono jeszcze w okresie międzywojennym a pierwsza (i jedyna) pijalnia powstała w roku 1938.

Niewątpliwie, urokliwe usytuowanie Szczawy w dolinie pomiędzy *Beskidem Wyspowym* a *Gorcami*, czyni z miejscowości interesującą bazę do górskich wędrówek. W centrum Szczawy, oficjalnie swój początek mają 4 szlaki turystyczne oraz szlak spacerowy.

Wieś Szczawa stanowiła integralną część gminy Kamienica do 31 grudnia 2024 r. Oddolne starania mieszkańców, podparte działaniami lokalnych polityków i trwające oficjalnie już od roku 2008, doprowadziły finalnie do tego, iż od stycznia 2025 roku Gmina Szczawa stała się odrębną jednostką administracyjną.

W skład gminy wchodzi obszar Szczawy o powierzchni 2505,66 ha, część włączona z ewidencji Kamienicy o powierzchni 4,76 ha oraz część włączona z obszaru wsi Zasadne o powierzchni 1728,11 ha.

Sąsiednie gminy to Dobra, Kamienica, Mszana Dolna, Niedźwiedź, Nowy Targ, Ochotnica Dolna, Słupnice.

Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku, liczba ludności to 1863 osoby z czego 48% stanowią kobiety a 52% mężczyźni.

VI. Zjawisko przemocy w Gminie Szczawa

Gmina Szczawa została utworzona w 2025 roku, wcześniej stanowiąc integralną część Gminy Kamienica. W związku z tym, dane dotyczące przemocy domowej za lata 2022–2024 pozyskano z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy, który do momentu utworzenia nowej jednostki administracyjnej realizował zadania z zakresu pomocy społecznej również na obszarze obecnej Gminy Szczawa.

Chociaż przedstawione poniżej dane nie odzwierciedlają w pełni specyfiki Szczawy jako samodzielnej gminy, stanowią istotny materiał diagnostyczny. W kolejnych latach, wraz z rozwojem struktur i procedur raportowania w nowo utworzonej gminie, możliwe będzie dokładniejsze określenie skali i charakteru zjawiska przemocy domowej w jej granicach. Obecne zestawienia stanowią zatem punkt wyjścia do dalszej analizy oraz planowania działań w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy.

Poniżej zaprezentowano dane dotyczące liczby wszczynanych procedur „Niebieska Karta” w latach 2022–2024, z uwzględnieniem poszczególnych instytucji uprawnionych do ich inicjowania, takich jak Policja, oświata, służba zdrowia, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej czy Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zestawienie to pozwala zorientować się zarówno w dynamice zjawiska na przestrzeni trzech lat, jak i w poziomie aktywności poszczególnych służb w identyfikowaniu przypadków przemocy domowej.

Tabela nr 1. Liczba Niebieskich Kart w Szczawie.

	Niebieska Karta 2022	Niebieska Karta 2023	Niebieska Karta 2024
GOPS w Kamienic	0	0	0
Policja (Kamienica)	1	0	2
Oświata (Kamienica)	0	0	1
Służba Zdrowia (Kamienica)	0	0	0
Zespół Interdyscyplinarny w Kamienicy	0	0	0
GKRPA (Kamienica)	0	0	0
RAZEM:	1	0	3

Źródło: Dane pozyskane z GOPS Kamienica.

Mając na uwadze, że populacja Szczawy liczy 1 863 mieszkańców i zaledwie trzy procedury „Niebieska Karta” zgłoszone w 2024 roku (oraz jedna w 2022 r.) można interpretować na dwa sposoby:

1. **Niska skala zjawiska** – Przy niewielkiej liczbie rodzin „zagrożonych” i silnych więziach społecznych w małej wsi może to oznaczać, że przemoc domowa zdarza się

rzadko albo w niewielkim nasileniu. Wysoki poziom wzajemnej kontroli i solidarności w społeczności lokalnej faktycznie może ograniczać częstotliwość skrajnych przypadków przemocy.

2. **Ukryta przemoc i niska zgłaszalność** – Alternatywnie, dane mogą wskazywać na to, że rzeczywista liczba ofiar jest wyższa, ale sytuacje są niezgłaszane. W małych społecznościach ofiary często obawiają się stygmatyzacji, utraty sąsiedzkiego wsparcia czy niewystarczającej dyskrecji instytucji. Część osób może też nie rozpoznawać niektórych zachowań (np. przemocy psychicznej czy ekonomicznej) jako wymagających interwencji.

Wnioski do programu:

- Niezależnie od przyjętej interpretacji, kluczowe jest wzmacnianie mechanizmów zgłaszania oraz budowanie zaufania do instytucji pomocowych.
- Należy prowadzić szeroko zakrojone działania edukacyjno-profilaktyczne wśród mieszkańców, promujące procedurę „Niebieska Karta” jako skuteczne narzędzie ochrony.
- Wskazane jest przeprowadzenie pogłębionych badań środowiskowych (ankiety, wywiady), mających na celu identyfikację barier zgłaszania oraz ocenę rzeczywistej skali zjawiska przemocy..

Tabela nr 2. Liczba osób objętych procedurą „Niebieska Karta”

	2022	2023	2024
Liczba osób doznających przemocy domowej	3	0	5
W tym:			
Kobiety, mężczyźni	1	0	2
dzieci	2	0	3

Źródło: Dane pozyskane z GOPS Kamienica.

1. **Zmiany w liczbie zgłoszeń** - W 2022 r. odnotowano 3 przypadki przemocy domowej, w 2023 r. nie odnotowano żadnych zgłoszeń, natomiast w 2024 r. liczba zgłoszonych przypadków wzrosła do 5. Taka zmienność może wynikać zarówno z rzeczywistego natężenia zjawiska, jak i zróżnicowanego poziomu zgłaszalności w poszczególnych latach.

2. Struktura demograficzna ofiar

- W 2024 r. ofiary dorosłe stanowiły 40 % zgłoszeń (2 osoby), a 60 % (3 osoby) to dzieci.
 - W 2022 r. dzieci stanowiły 67 % wszystkich zgłoszeń (2 z 3 przypadków).
- Wysoki udział małoletnich w statystykach wymaga szczególnej uwagi przy planowaniu działań ochronnych i profilaktycznych.

Wnioski i rekomendacje

- Należy wzmocnić działania na rzecz ochrony dzieci, m.in. poprzez szkolenia dla personelu oświatowego i opiekuńczego.
- Wzmocnienie procedur zgłaszania – konieczne jest dopracowanie oraz upowszechnienie jasnych wytycznych dla instytucji pracujących z dziećmi (szkoły, przedszkola, Ośrodek Pomocy Społecznej), aby zwiększyć wykrywalność i liczbę zgłoszeń.

Tabela nr 3. Osoby stosujące przemoc wg. Przeprowadzonych w latach Procedur „Niebieska Karta”

	2022	2023	2024
Liczba osób stosujących przemoc domową	1	0	4
W tym:			
Kobiety	0	0	1
mężczyźni	1	0	3

Źródło: Dane pozyskane z GOPS Kamienica.

Interpretacja powyższych danych pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków:

1. **Trend zgłoszeń sprawców** - W 2022 r. odnotowano jedno zgłoszenie dotyczące osoby stosującej przemoc, w 2023 r. nie odnotowano żadnych przypadków, natomiast w 2024 r. liczba zgłoszeń wzrosła do czterech osób. Taki wzrost może wynikać z większej skuteczności procedur wykrywania oraz rosnącej świadomości instytucji obowiązanych do reagowania.
2. **Struktura płci sprawców** – W 2024 r. mężczyźni stanowili 75 % zgłoszeń (3 osoby), zaś kobiety – 25 % (1 osoba). – W 2022 r. jedyne zgłoszenie dotyczyło

mężczyzny. Równoczesne monitorowanie obu grup pozwoli na adekwatne dostosowanie programów interwencyjnych i korekcyjnych.

Wnioski i rekomendacje

- Zaleca się wzmocnienie kompetencji funkcjonariuszy Policji i pracowników socjalnych w zakresie rozpoznawania zachowań przemocowych.
- Należy zapewnić ciągłość oraz dostępność programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc.

W ramach analizy danych ilościowych uzyskanych z Komendy Policji zestawiono liczbę interwencji domowych oraz zastosowanych środków zapobiegawczych wobec sprawców przemocy domowej. Choć dane obejmują tylko trzy ostatnie lata i mają ograniczony zakres, stanowią istotne źródło informacji o skali podejmowanych działań interwencyjnych na terenie gminy.

Tabela nr 4. Liczba interwencji Policji

2022	2023	2024
4	1	3

Źródło: Policja

Widoczna jest duża zmienność liczby interwencji – od czterech w 2022 roku, przez jedną w 2023, po trzy w 2024. Dane te mogą świadczyć nie tyle o rzeczywistej fluktuacji liczby przypadków przemocy, co raczej o nieregularnym zgłaszaniu incydentów oraz możliwym zaniżeniu liczby interwencji w stosunku do skali zjawiska. Może to wynikać z barier społecznych, lęku przed stygmatyzacją, braku zaufania do instytucji lub przyzwyczajenia do przemocy jako „prywatnej sprawy rodzinnej”.

Tabela nr 5. Liczba środków zapobiegawczych wobec sprawców przemocy

	2022	2023	2024
Nakaz opuszczenia lokalu	-	0	1
Zakaz kontaktowania się i zbliżania się	-	0	1
Dozór policji	-	0	0
Inna (jaka?)	-	0	0

Źródło: Policja

Zastosowanie środków zapobiegawczych wobec sprawców przemocy jest rzadkie. W latach 2023–2024 wprowadzono tylko dwa takie środki (nakaz opuszczenia lokalu oraz zakaz kontaktowania się i zbliżania). Brak dozoru Policji oraz innych form zabezpieczenia ofiar może świadczyć o trudności w uzyskiwaniu decyzji procesowych lub o niskiej skuteczności procedur instytucjonalnych. Może to również oznaczać, że procedura "Niebieskie Karty" nie zawsze kończy się skierowaniem sprawy do sądu lub prokuratury.

Powyższe dane sugerują konieczność zintensyfikowania działań w zakresie wczesnej

identyfikacji ofiar przemocy, wzmacniania zaufania społecznego do służb oraz lepszego szkolenia funkcjonariuszy i pracowników instytucji pomocowych. Wnioski te potwierdzają zasadność realizacji programu przeciwdziałania przemocy domowej i potrzebę wzmacniania współpracy międzysektorowej.

Podsumowując powyższe dane można stwierdzić, iż w okresie 2022–2024 w Gminie Szczawa odnotowujemy wyraźne wahania w liczbie ujawnianych przypadków przemocy domowej, co może świadczyć zarówno o zmianach faktycznej skali zjawiska, jak i o fluktuacjach w gotowości do zgłaszania. W roku 2022 wszczęto jedną procedurę „Niebieskie Karty”, rok później nie odnotowano żadnych nowych zgłoszeń, by w 2024 r. odnotować ich już trzy.

Równolegle, liczba osób doświadczających przemocy wzrosła z 3 w 2022 r. (w tym 2 dzieci) do 5 w 2024 r. (z czego aż 60 % to małoletni). Taki układ dowodzi, że w latach bez zgłoszeń – mimo istnienia potencjalnych ofiar – system nie odnotowywał interwencji. Tymczasem gwałtowny wzrost w 2024 r. może być efektem zarówno rzeczywistej eskalacji sytuacji, jak i poprawy procedur wykrywania lub zmiany postaw wobec zgłaszania przemocy.

W odniesieniu do sprawców dane prezentują podobny trend: po jednym zgłoszeniu w 2022 r. i braku przypadków w 2023 r., w 2024 r. zidentyfikowano czterech sprawców – z czego 75 % to mężczyźni. Wzrastająca liczba ujawnionych sprawców wskazuje na większą skuteczność służb w rozpoznawaniu zachowań agresywnych, ale również na potrzebę dalszego rozwoju programów naprawczych i edukacyjnych dla tej grupy.

Mimo niewielkiej liczby oficjalnie zarejestrowanych przypadków przemocy domowej w Gminie Szczawa, problem ten nie może być marginalizowany. Wskaźniki dotyczące liczby osób objętych procedurą „Niebieska Karta”, w tym dzieci, a także interwencji Policji, sugerują istnienie przemocy o charakterze ukrytym, nierzadko występującej w środowiskach, które z różnych względów nie korzystają z dostępnych narzędzi instytucjonalnych.

Wskazane jest zatem przyjęcie podejścia systemowego, opartego na założeniu, że brak zgłoszeń nie jest równoznaczny z brakiem zjawiska. Istotnym elementem strategii przeciwdziałania przemocy powinno być:

- budowanie zaufania mieszkańców do instytucji publicznych,
- wzmacnianie lokalnych kompetencji w zakresie rozpoznawania przemocy,
- intensyfikacja działań profilaktycznych oraz edukacyjnych, ukierunkowanych zarówno na potencjalne ofiary, jak i sprawców.

W szczególności rekomenduje się:

1. **Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego** w Gminie Szczawa oraz powiązanych grup roboczych, działających w oparciu o ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.¹
2. **Opracowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej** w oparciu o rzeczywistą diagnozę środowiskową i potrzeby społeczności lokalnej.²
3. **Zorganizowanie szkoleń międzyinstytucjonalnych** dla przedstawicieli jednostek

¹ Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Szczawa został powołany w I kwartale 2025 r.,

² Niniejszy Program stanowi pierwszy krok w kierunku długofalowego planowania lokalnych działań przeciwdziałających przemocy domowej

organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, oświaty, służby zdrowia oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

4. **Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno-edukacyjnych** dla osób stosujących przemoc oraz wsparcia psychologicznego i prawnego dla osób jej doświadczających.
5. **Utworzenie lokalnego punktu konsultacyjnego lub sieci wsparcia** w ramach struktur Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Podejmowanie działań zapobiegających przemocy powinno mieć charakter ciągły, interdyscyplinarny i oparty na współpracy wszystkich podmiotów działających w przestrzeni lokalnej. Tylko wówczas możliwe będzie rzeczywiste ograniczenie zjawiska przemocy domowej oraz skuteczna ochrona osób nią zagrożonych.

VII. Założenia Programowe

Gmina Szczawa, jako nowo powołana jednostka samorządu terytorialnego (styczeń 2025 r.), stoi przed zadaniem zbudowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej. System ten powinien uwzględniać zarówno aktualne potrzeby społeczności lokalnej, jak i dane oraz doświadczenia z okresu funkcjonowania Szczawy jako części Gminy Kamienica.

Dane pozyskane z GOPS Kamienica oraz Komendy Powiatowej Policji wskazują na niewielką, ale nieregularną skalę rejestrowanych przypadków przemocy domowej. W latach 2022–2024 wszczęto łącznie cztery procedury „Niebieska Karta”, a łącznie osiem osób zostało wskazanych jako doznające przemocy domowej, z czego pięcioro to dzieci. W tym samym okresie odnotowano pięciu sprawców przemocy, w tym jedną kobietę. Tak niskie liczby mogą sugerować zarówno rzeczywistą niską skalę zjawiska, jak i jego ukryty charakter – typowy dla małych społeczności, gdzie przemoc bywa przemilczana, bagatelizowana lub trudna do ujawnienia.

Program zakłada konieczność przełamywania społecznego milczenia wokół tematu przemocy, co wymaga działań informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych – szczególnie wśród dzieci, młodzieży oraz osób starszych, które są grupami szczególnie narażonymi.

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga zarówno szybkiego reagowania na sytuacje przemocowe, jak i systematycznej profilaktyki. Kluczowe jest zapewnienie realnej ochrony i wsparcia osobom doświadczającym przemocy, jak również podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc.

Program zakłada ścisłą współpracę służb i instytucji – w szczególności pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, policji, sądów, GKRPA oraz organizacji pozarządowych – opartą na zasadzie wzajemnego uzupełniania się kompetencji i zadań.

Nieodzownym elementem skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy domowej jest bieżąca diagnoza i monitoring zjawiska, a także profesjonalizacja kadr poprzez szkolenia, superwizję i wsparcie merytoryczne. Tylko kompleksowe i spójne działania mają szansę wpłynąć realnie na ograniczenie zjawiska przemocy domowej w Gminie Szczawa.

VIII. Zadania służb i instytucji w systemie przeciwdziałania przemocy domowej

Gmina, realizując zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, jest zobowiązana do powołania Zespołu Interdyscyplinarnego, w skład którego wchodzi przedstawiciele:

- 1) jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- 2) gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 3) Policji;
- 4) oświaty;
- 5) ochrony zdrowia;
- 6) organizacji pozarządowych.

Poniżej, przytoczone zostaną typowe zadania instytucji zobligowanych do świadczenia pomocy osobom dotkniętym przemocą domową.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS)

Ustawowym, głównym celem działania pomocy społecznej jest umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, które same nie są w stanie pomagać, a także zapobieganie powstawaniu takich sytuacji. Pomoc społeczna, jest udzielana z wielu powodów, a jednym z nich, może być przemoc domowa. Przemoc, jest bowiem dysfunkcją rodziny oraz może prowadzić do problemów na innym podłożu. Bezpośrednio, pomoc rodzinom i osobom potrzebującym, zajmują się pracownicy socjalni.

W ramach swoich kompetencji, pracownik socjalny:

1. przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji osoby lub rodziny
2. przygotowuje kompleksowy plan pomocy,
3. monitoruje efekty podjętych działań,
4. pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
5. udziela szeroko rozumianego poradnictwa lub wskazuje miejsca, gdzie można taką pomoc uzyskać,
6. udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy,
7. w uzasadnionych przypadkach proponuje:
pomoc finansową w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych itp.,
pomoc rzeczową np. poprzez przekazanie odzieży, żywności,
8. informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
9. wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości uzyskania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach wsparcia,
10. w razie potrzeby lub na życzenie zainteresowanych zwraca się do Policji o podjęcie stosownych działań prewencyjnych wobec sprawcy,
11. w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania,
12. wskazuje punkty informacyjne,
13. współpracuje z instytucjami, organizacjami i innymi podmiotami zajmującymi się przemocą domową,

14. w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy, zgodnie z art.4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, do zadań własnych gminy. W każdej gminie działa gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, powoływana przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta). W jej skład wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Komisja rozwiązywania problemów alkoholowych może odegrać szczególną rolę w przeciwdziałaniu przemocy domowej. Do jej zadań w tym zakresie należy:

1. wezwanie osoby nadużywającej alkoholu i stosującej przemoc na rozmowę ostrzegawczą informującą o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy wobec bliskich,
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową,
3. uruchomienie procedury „Niebieska Karta” przewidzianej dla gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej,
4. udzielanie wsparcia socjalnego, psychologicznego, prawnego osobom poszkodowanym,
5. informowanie członków rodzin o możliwościach szukania pomocy w zakresie problemów alkoholowych i przemocy domowej,
6. prowadzenie dokumentacji przypadku,
7. w razie stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamianie organów ścigania,
8. w razie konieczności powiadomienie ośrodka pomocy społecznej i wnioskowanie o objęcie rodziny działaniami zgodnie z kompetencjami,
9. wnioskowanie do sądu rejonowego o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
10. współpraca z innymi instytucjami, organizacjami i innymi podmiotami pomagającymi ofiarom przemocy domowej w środowisku lokalnym.

Problemy alkoholowe są dość często nośnikiem zagrożenia, które związane jest z przemocą domową. Nie ma jednak bezpośredniego związku między leczeniem odwykowym, które nie jest obowiązkowe i nie jest objęte żadną sankcją karną, a wyeliminowaniem przemocy domowej. Możliwe jest, że po leczeniu odwykowym sprawcy, który działał pod wpływem stanu upojenia alkoholowego, problem przemocy może ulec rozwiązaniu.

Oświata

Są to instytucje, które służą zapewnieniu dziecku należytej opieki poza rodziną oraz wsparciu działań wychowawczych prowadzonych przez rodziców/opiekunów dziecka. W ramach swoich kompetencji mają możliwość:

1. rozpoznawania sygnałów świadczących o doznawaniu przez dziecko form krzywdzenia czy zaniedbania,
2. utrzymywania kontaktów z rodziną dziecka i oddziaływania na zachowania rodziców/opiekunów (edukacja, doradztwo, wsparcie, pomoc psychologiczna, warsztaty umiejętności wychowawczych),
3. występowania do sądu opiekuńczego o wgląd w sytuację dziecka,
4. powiadamiania Policji lub prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,
5. udzielania wsparcia,
6. skierowania dziecka do specjalistycznej placówki,
7. monitorowania sytuacji dziecka i rodziny, współpracując w tym zakresie z innymi służbami i instytucjami,
8. prowadzenia działań przewidzianych w procedurze „Niebieska Karta” dla oświaty.

Ochrona zdrowia

Głównym zadaniem jednostek ochrony zdrowia w ramach przeciwdziałania przemocy domowej jest kwalifikowanie:

1. uszkodzeń zdrowia somatycznego,
2. towarzyszących im zaburzeń zdrowia psychicznego.
3. w zakresie pomocy ofiarom przemocy, oprócz zadań podstawowych takich jak udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:
 - a. rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
 - b. umiejętne przeprowadzenie rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
 - c. poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
 - d. wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
 - e. poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach dokonywania obdukcji i jej dokumentowania,
 - f. powiadomienie ośrodka pomocy społecznej, Policji, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w przypadku stwierdzenia konieczności obdukcji lub obdukcji na prośbę poszkodowanych,
 - g. powiadomienie organów ścigania w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa (np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanых oparzeń, wykorzystania seksualnego),
 - h. wszczęcie procedury „Niebieska Karta”.

Organizacje pozarządowe

Pomoc tych organizacji najczęściej przejawia się w:

1. uruchomieniu telefonu zaufania,

2. zorganizowaniu punktów informacyjno – konsultacyjnych,
3. udzielaniu wsparcia w formie noclegu w schroniskach i hotelach,
4. prowadzeniu świetlic dla dzieci,
5. udzielaniu pomocy psychologicznej, prawnej lub socjalnej,
6. działaniach dydaktycznych z elementami profilaktyki skierowanych zarówno do dzieci jak i do dorosłych,
7. monitorowaniu spraw,
8. pilotowaniu różnorodnych przypadków,
9. pomocy w załatwianiu spraw urzędowych,
10. rozwijaniu bazy danych dotyczących zasobów pomocnych w przeciwdziałaniu przemocy, w tym także w formie broszur i innych opracowań.

Sąd i Prokuratura

Sąd odpowiada za szybkie i skuteczne rozpatrywanie spraw związanych z przemocą, wydawanie niezbędnych zabezpieczeń (np. zakazów kontaktu czy nakazów opuszczenia mieszkania przez sprawcę) oraz podejmowanie decyzji mających na celu ochronę ofiar. Prokuratura natomiast prowadzi postępowania karne wobec sprawców, inicjuje działania prewencyjne i nadzoruje prawidłowość realizacji procedur interwencyjnych. Skuteczność działań tych instytucji w dużej mierze wpływa na efektywność całego systemu, dlatego niezbędna jest ich pełna współpraca z innymi podmiotami, a także odpowiednie wsparcie i szkolenia.

Zespół Interdyscyplinarny

Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3-5, w szczególności przez:

1. diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
2. inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
3. inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
4. opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
5. rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
6. powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
7. monitorowanie procedury "Niebieskie Karty";
8. przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;
9. kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie

- psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
10. składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2023 r. poz. 2119).

Podsumowując, gmina ma ustawowy obowiązek powołania Zespołu Interdyscyplinarnego, który łączy przedstawicieli różnych instytucji w celu przeciwdziałania przemocy domowej. Każda z tych instytucji – GOPS, GKRPA, oświata, ochrona zdrowia – pełni istotną rolę w tym systemie, realizując zadania adekwatne do swoich kompetencji. Kluczowe znaczenie ma współpraca, szybka wymiana informacji i skoordynowane działania, ponieważ tylko kompleksowe wsparcie może realnie pomóc osobom doświadczającym przemocy i skutecznie przeciwdziałać jej dalszemu występowaniu.

IX. Adresaci Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Szczawa został opracowany z myślą o szerokim kręgu odbiorców, których potrzeby, rola lub zaangażowanie są kluczowe w przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz wspieraniu osób dotkniętych tym zjawiskiem.

Bezpośrednimi adresatami Programu są:

- osoby doświadczające przemocy domowej – niezależnie od wieku, płci czy sytuacji życiowej, wymagające ochrony, wsparcia oraz dostępu do adekwatnych usług pomocowych,
- osoby stosujące przemoc – powinny być objęte oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi oraz działaniami ograniczającymi ryzyko ponownego stosowania przemocy,
- dzieci i młodzież – jako szczególnie wrażliwa grupa społeczna, która może być zarówno bezpośrednimi ofiarami, jak i świadkami przemocy domowej,
- członkowie rodzin oraz osoby z najbliższego otoczenia – często będący pierwszymi świadkami przemocy, mogą odgrywać kluczową rolę w procesie interwencji i udzielania pomocy.

Pośrednimi adresatami Programu są:

- przedstawiciele instytucji i służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy domowej – w szczególności pracownicy jednostek pomocy społecznej, pedagodzy szkolni, nauczyciele, funkcjonariusze Policji, kuratorzy sądowi, personel medyczny oraz członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – odgrywają istotną rolę w identyfikacji przemocy, udzielaniu wsparcia i prowadzeniu działań interwencyjnych i profilaktycznych,
- społeczność lokalna – rola w budowaniu kultury nietolerancji wobec przemocy oraz wspieraniu działań edukacyjnych i prewencyjnych jest nie do przecenienia.

Efektywna współpraca pomiędzy tymi wszystkimi grupami – zarówno profesjonalistami, jak i członkami lokalnej społeczności – stanowi warunek skutecznej realizacji celów Programu. Ich zaangażowanie przekłada się bezpośrednio na jakość udzielanej pomocy oraz budowanie zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy domowej na poziomie gminy.

X. Cele Programu

Cel główny:

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej w Gminie Szczawa.

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie ochrony oraz wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej, a także podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc.
2. Zwiększenie działań profilaktycznych i edukacyjnych poprzez podnoszenie świadomości społecznej wśród mieszkańców Gminy.
3. Rozwijanie kompetencji i podnoszenie kwalifikacji przedstawicieli instytucji oraz podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej.
4. Prowadzenie diagnozy i bieżącej analizy zjawiska przemocy domowej w Gminie Szczawa.

Wskaźniki ogólne:

1. Liczba osób, które skorzystały z różnych form wsparcia w związku z przemocą domową.
2. Liczba osób objętych procedurą „Niebieska Karta”.
3. Liczba osób korzystających ze wsparcia placówek i instytucji świadczących pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

XI. Obszary działań, kierunki i zadania Programu

W celu realizacji założeń i celów Programu, określono kluczowe obszary działań, kierunki interwencji oraz konkretne zadania do realizacji. Działania te odpowiadają na potrzeby lokalnej społeczności Gminy Szczawa i uwzględniają zarówno działania systemowe, jak i oddolne inicjatywy.

Dla każdego działania wskazano instytucje odpowiedzialne za realizację, przybliżony termin oraz mierzalny wskaźnik efektu.

Obszar 1: Pomoc i ochrona

Cel szczegółowy 1: Zapewnienie ochrony oraz wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej, a także podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc.

Zadanie	Działania	Termin realizacji	Realizator	Wskaźniki
1.1	Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób doświadczających przemocy	Cały okres trwania programu	GOPS / Ośrodek interwencji kryzysowej / NGO	Liczba osób objętych pomocą
1.2	Współpraca z Policją i sądami w ramach procedury „Niebieskie Karty”	Cały okres	Zespół interdyscyplinarny, Policja, GOPS	Liczba prowadzonych spraw NK
1.3	Działania wobec sprawców: programy korekcyjno-edukacyjne, kierowanie do terapii	2025–2026	GOPS / PCPR / NGO	Liczba osób skierowanych na terapię

Obszar 2: Edukacja i profilaktyka społeczna

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie działań profilaktycznych i edukacyjnych poprzez podnoszenie świadomości społecznej wśród mieszkańców Gminy.

Zadanie	Działania	Termin realizacji	Realizator	Wskaźniki
2.1	Kampanie społeczne nt. przemocy	Minimum 1x rocznie	Urząd Gminy / GOPS/Oświata	Liczba kampanii, liczba uczestników
2.2	Spotkania edukacyjne w szkołach (uczniowie, rodzice)	Minimum 2x w roku	Szkoły / Pedagog / Policja	Liczba przeprowadzonych zajęć
2.3	Dystrybucja ulotek, broszur, informacje online	Cały okres	Urząd / GOPS / POLICJA	Liczba materiałów,

Obszar 3: Profesjonalizacja służb

Cel szczegółowy 3: Rozwijanie kompetencji i podnoszenie kwalifikacji przedstawicieli instytucji oraz podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej.

Zadanie	Działania	Termin realizacji	Realizator	Wskaźniki
3.1	Szkolenia dla członków zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych	min. 1x rocznie	GOPS / PCPR / Eksperti / Koordynator programu	Liczba przeszkolonych osób
3.2	Superwizje dla pracowników socjalnych	min. 1x w roku	GOPS / NGO / PCPR	Liczba godzin superwizji
3.3	Wymiana doświadczeń z innymi gminami	1–2 razy w okresie trwania programu	GOPS / Urząd Gminy/Koordynator programu	Liczba zorganizowanych spotkań

Obszar 4: Diagnoza i monitoring

Cel szczegółowy 4: Prowadzenie diagnozy i bieżącej analizy zjawiska przemocy domowej w Gminie Szczawa.

Zadanie	Działania	Termin realizacji	Realizator	Wskaźniki
4.1	Analiza danych z Niebieskich Kart, GOPS, Policji, NGO	co roku	GOPS / Policja / Zespół interdyscyplinarny	Raporty roczne
4.2	Opracowanie raportu z diagnozy przemocy w Gminie	do II kwartału 2026	GOPS / Urząd Gminy / Zespół Interdyscyplinarny	Liczba zidentyfikowanych potrzeb
4.3	Monitorowanie efektów działań programu	co pół roku	GOPS / Koordynator programu	Liczba aktualizacji programu, wnioski
4.4	Przeprowadzenie ankiety dotyczącej przemocy Domowej	do I kwartału 2026	GOPS/ Zespół interdyscyplinarny	Liczba ankietowanych, wnioski

Analiza lokalnej sytuacji w zakresie przemocy domowej (dokonana i przedstawiona w rozdziale VI. *Zjawisko przemocy w Gminie Szczawa*) wskazuje na szereg wyzwań, które wymagają ukierunkowanej i skoordynowanej odpowiedzi. Problemy takie jak wysoki odsetek małoletnich ofiar, niejednolite zgłaszanie przypadków przemocy czy niewystarczająca aktywność kluczowych instytucji tworzą ramy dla celów szczegółowych programu. Cele i działania zostały opracowane w bezpośrednim odniesieniu do zidentyfikowanych zjawisk, tak aby działania podejmowane w gminie były celowe, adekwatne i skuteczne.

Cel szczegółowy 1

Zapewnienie ochrony oraz wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej, a także podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc.

- Wysoki odsetek małoletnich ofiar (60 % w 2024 r.) wymaga zwiększenia dostępności usług wsparcia psychologicznego i prawnego skierowanych do rodzin z dziećmi.
- Wzrost liczby ujawnień sprawców (z 1 do 4 przypadków) wskazuje na potrzebę rozbudowy programów korekcyjno-edukacyjnych oraz najszybszego uruchomienia punktów interwencyjnych.

Cel szczegółowy 2

Zwiększenie działań profilaktycznych i edukacyjnych poprzez podnoszenie świadomości społecznej.

- Fluktuacje w liczbie zgłoszeń („0” w 2023 vs. wzrost w 2024) sygnalizują **nierównomierną zgłaszalność**, co wymusza cykliczne kampanie uświadamiające i budowanie kultury reagowania na przemoc.
- Konieczność **przełamywania milczenia** – zarówno ofiar, jak i instytucji (GOPS, szkoły), które w 2023 r. nie odnotowały ani jednego zgłoszenia.

Cel szczegółowy 3

Rozwijanie kompetencji i podnoszenie kwalifikacji przedstawicieli instytucji.

- Brak aktywności niektórych podmiotów (GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, GKRPA) przy procedurze „Niebieskie Karty” w latach 2022–2024 wskazuje na **potrzebę intensywnych szkoleń** z rozpoznawania i zgłaszania przemocy.
- Szkolenia powinny objąć zwłaszcza oświatę i służbę zdrowia, aby zwiększyć liczbę inicjatyw diagnostycznych i interwencyjnych.

Cel szczegółowy 4

Prowadzenie diagnozy i bieżącej analizy zjawiska przemocy domowej.

- Wyraźne wahania w zgłoszeniach roku na rok dowodzą konieczności **systematycznego monitoringu** („kwartalne raporty”) oraz wdrożenia dodatkowych metod zbierania danych (ankiety środowiskowe).
- Zintegrowana baza informacji z Policji, GOPS i placówek oświatowych pozwoli na bieżąco identyfikować nowe ogniska ryzyka.
- Ankieta pozwoli na pozyskanie bezpośrednich informacji od społeczności lokalnej, co zwiększy trafność diagnozy zjawiska przemocy domowej.

XII. Realizatorzy i Partnerzy Programu

Skuteczna realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Szczawa wymaga ścisłej współpracy wielu instytucji i podmiotów, których działania tworzą spójny system reagowania, wsparcia oraz profilaktyki. Każdy z partnerów odgrywa istotną rolę w identyfikacji problemu, udzielaniu pomocy osobom dotkniętym przemocą oraz podejmowaniu działań wobec sprawców.

Poniżej przedstawiono głównych realizatorów i partnerów Programu wraz z krótkim opisem ich roli:

1. **Urząd Gminy Szczawa** - koordynuje realizację Programu, zapewnia niezbędne zasoby organizacyjne i finansowe.
2. **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczawie** – główny realizator Programu; prowadzi procedury pomocowe, inicjuje działania Zespołu Interdyscyplinarnego i punktu konsultacyjnego.
3. **Zespół Interdyscyplinarny w Szczawie** – realizuje skoordynowane działania wobec rodzin dotkniętych przemocą, współpracując z przedstawicielami różnych służb.
4. **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** – prowadzi działania wobec osób uzależnionych, realizuje zadania profilaktyczne i edukacyjne.
5. **Komenda Powiatowa Policji w Limanowej / Posterunek Policji w Kamienicy** – reaguje na zgłoszenia przemocy, wdraża procedurę „Niebieska Karta”, zapewnia bezpieczeństwo ofiarom.
6. **Sąd Rejonowy w Limanowej i Nowym Sączu** – nadzoruje osoby stosujące przemoc, realizuje środki ochronne wobec osób pokrzywdzonych.
7. **Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej** – Rozpoznają przemoc, udzielają pierwszego wsparcia medycznego i kierują osoby potrzebujące do właściwych służb.
8. **Placówki oświatowe działające na terenie Gminy Szczawa** – Pełnią ważną funkcję obserwacyjną i edukacyjną; identyfikują przypadki przemocy wobec dzieci i młodzieży.

Wspólne działania powyższych podmiotów mają na celu budowanie skutecznego, spójnego i szybko reagującego systemu przeciwdziałania przemocy domowej na poziomie lokalnym. Partnerzy programu zobowiązani są do współpracy, wymiany informacji (z poszanowaniem obowiązujących przepisów o ochronie danych) oraz podejmowania skoordynowanych działań interwencyjnych i profilaktycznych.

XIII. Spodziewane rezultaty

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025–2026 powinna przynieść następujące rezultaty:

1. **Wzrost poziomu wiedzy społeczności lokalnej** na temat przemocy domowej, jej form, skutków oraz dostępnych form pomocy – poprzez działania informacyjne, edukacyjne i profilaktyczne, skierowane szczególnie do dzieci, młodzieży i rodziców.
2. **Rozpoznanie rzeczywistej skali zjawiska przemocy domowej** w Gminie Szczawa – dzięki przeprowadzeniu lokalnej diagnozy, w tym badania ankietowego w środowisku szkolnym oraz analizie danych instytucjonalnych.
3. **Wzmocnienie międzyinstytucjonalnej współpracy** służb i podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej – w szczególności poprzez działanie Zespołu Interdyscyplinarnego i planowane szkolenia międzysektorowe.
4. **Zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji lokalnych** (pomoc społeczna, oświata, Policja, ochrona zdrowia) poprzez udział w szkoleniach z zakresu rozpoznawania, reagowania i dokumentowania przypadków przemocy.
5. **Podniesienie aktywności i zaangażowania społecznego** mieszkańców gminy w działania prewencyjne i wspierające, m.in. poprzez uruchomienie punktu konsultacyjnego oraz promocję lokalnych inicjatyw przeciwdziałających przemocy.
6. **Zapewnienie osobom doznającym przemocy realnego dostępu do wsparcia** – psychologicznego, prawnego i instytucjonalnego – oraz promowanie bezpiecznych ścieżek zgłaszania przemocy.
7. **Zwiększenie świadomości osób stosujących przemoc** w zakresie konsekwencji ich zachowań i możliwości zmiany – poprzez dostęp do działań korekcyjno-edukacyjnych lub kierowanie do odpowiednich programów.
8. **Zmniejszenie społecznej tolerancji dla przemocy** poprzez działania informacyjne oraz wyraźne stanowisko gminy wobec tego zjawiska.
9. **Zbudowanie fundamentów pod kolejny, długoterminowy program gminny**, w oparciu o zebrane dane, doświadczenia oraz ocenę skuteczności wdrożonych działań.

Ewaluacja i monitoring programu odbywać się będą w oparciu o:

- 1) analizę ilościową i jakościową danych zgromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny, GOPS, Policję oraz instytucje współpracujące,
- 2) monitoring liczby zgłoszeń, wszczętych procedur „Niebieska Karta”, udzielonych porad, przeprowadzonych szkoleń i kampanii informacyjnych,
- 3) coroczne sprawozdania z realizacji programu oraz rekomendacje do jego dalszego rozwoju.

XIV. Finansowanie programu

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2025-2026 będzie finansowana ze środków własnych budżetu gminy, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz planem finansowym jednostki samorządu terytorialnego.

Ponadto, finansowanie Programu może być uzupełniane ze źródeł zewnętrznych, takich jak:

- dotacje i granty celowe przyznawane przez jednostki administracji rządowej, w tym Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej oraz inne resorty odpowiedzialne za politykę społeczną,
- środki pozyskiwane z funduszy unijnych, w szczególności w ramach programów operacyjnych dedykowanych wsparciu działań społecznych i profilaktycznych,
- fundusze pochodzące z innych instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz partnerów społecznych zaangażowanych w realizację zadań Programu.

Zasady gospodarowania środkami finansowymi będą określone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa finansowego oraz zasadami przejrzystości i efektywności wydatkowania środków publicznych.

Systematyczne monitorowanie oraz rozliczanie wykorzystania środków finansowych stanowi integralną część realizacji Programu i będzie przeprowadzane na podstawie obowiązujących procedur sprawozdawczych, w celu zapewnienia optymalnej efektywności działań oraz transparentności wobec organów nadzorczych i społeczności lokalnej.

XV. Podsumowanie

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2025-2026 w Gminie Szczawa stanowi strategiczne narzędzie, mające na celu ochronę osób dotkniętych przemocą oraz budowę bezpiecznego i wspierającego środowiska lokalnego. Realizacja programu opiera się na kompleksowym podejściu, łączącym działania prewencyjne, edukacyjne oraz interwencyjne, które są dostosowane do realnych potrzeb społeczności.

Podkreślenie roli współpracy interdyscyplinarnej oraz zaangażowania szerokiego grona partnerów gwarantuje skuteczność i trwałość podejmowanych działań. Wdrożenie programu pozwoli na zwiększenie świadomości społecznej, zmianę postaw wobec przemocy oraz poprawę jakości wsparcia dla osób doświadczających przemocy i ich rodzin.

Mając na uwadze dynamicznie zmieniające się potrzeby oraz ograniczenia okresu obowiązywania obecnego programu, zakłada się jego cykliczną ewaluację i aktualizację. Pozwoli to na rozwój bardziej precyzyjnych i długofalowych rozwiązań, efektywnie odpowiadających na wyzwania społeczności gminnej.

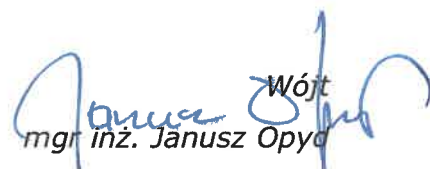
Wdrożenie niniejszego programu jest nie tylko wyrazem odpowiedzialności władz lokalnych, ale także realnym krokiem w kierunku budowania społeczeństwa wolnego od przemocy, opartego na wzajemnym szacunku i wsparciu.

Przewodniczący Rady Gminy Szczawa

Andrzej Kaliciński

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. Zgodnie z art. 9b ust.2 pkt.4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3–5, w szczególności przez opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. Mając na uwadze zmiany ustawowe w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej Zespół Interdyscyplinarny opracował Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej. W związku z powyższym, przyjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne. Oprac. GOPS/ Zespół interdyscyplinarny /

mgr inż. Janusz Opyd Wójt